

Aluehallitus 29.05.2023 § 83

§ 83

Lisälista: Vuosien 2024–2026 taloussuunnitelman suunnittelukeh്യksen hyväksyminen

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@luvn.fi):
Syrjänen Markus
Virtanen Toni
Rajahalme Ville

Päätösehdotus

Hyvinvointialuejohtaja Svahn Sanna

Aluehallitus päättää

1. todeta, että taloussuunnitelma 2024–2026 laaditaan hyvinvointialuestrategiassa, palvelustrategiassa ja pelastustoimen palvelutasopäätöksessä asetettavien tavoitteiden mukaisesti siten, että hyvinvointialueen talous on tasapainossa suunnitelmakauden loppuun mennessä;

2. hyväksyä edellä esitetyn mukaisesti vuosien 2024–2026 taloussuunnitelman toimintakatekeh്യksen seuraavasti:

(1 000€)	2024	2025	2026
Toimintakate	-1 801 798	-1 864 190	-1 935 480
Rahoitusennuste	1 787 259	1 875 523	1 971 512
Nettorahoituserät	499	1 005	1 005
Vuosikate	-14 040	12 338	37 037
Poistot	-10 197	-13 881	-16 005
Yli-/alijäämä	-24 237	-1 543	21 032

3. todeta, että kehys sisältää vuoden 2024 osalta 628 milj. euron HUS:n jäsenmaksuosuuden, joka on voimassaolevaa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen taloussuunnitelmaa merkittävästi suurempi ja siten synnyttää 24 milj. euron alijäämäpaineen vuodelle 2024;

4. todeta, että hyvinvointialueen rahoituksen vaje suhteessa toiminnan nykytasoon on noin 70 milj. euroa, ja tämä edellyttää talouden tasapainotusohjelmaa, jonka menoja vähentävä vaikutus vuonna 2024 on vähintään 42 milj. euroa peruspalveluissa (hyvinvointialueen toiminta pois lukien erikoissairaanhoido);

5. todeta, että erikoissairaanhoidon kohdistuva sopeutustarve käsitellään talousarvion laadinnan yhteydessä, kun linjataan HUS:n suunnittelukeh്യksen korottamisesta syntyvän 24 milj. euron alijäämän kattamisesta;

6. hyväksyä liitteenä oleva selvityksen heti käynnistettävistä kustannusvaikutuksiltaan noin 15 milj. euron peruspalvelujen tehostamistoimista sekä päättää käynnistää liitteessä esitetyt selvitykset ja

7. todeta, että hyvinvointialueen investoinnit valmistellaan hyvinvointialueen kokonaistalouden tasapainovaatimukset huomioiden, ja

että hyvinvointialue valmistautuu hakemaan lain edellyttämää lainanottovaltuuden muuttamista vuodelle 2024, mikäli vuoden 2024 talousarvio hyväksytään edellä esitetyn mukaisesti alijäämäisenä.

Käsittely

Käsittelyn aikana jäsen Sahiluoma ehdotti, että asia palautetaan valmisteluun. Jäsen Rehn-Kivi kannatti jäsen Sahiluoman palautusehdotusta.

Puheenjohtaja julisti keskustelun päättyneeksi.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko jäsen Sahiluoman palautusehdotus hyväksyä yksimielisesti. Koska kukaan ei vastustanut, totesi puheenjohtaja, että aluehallitus hyväksyi jäsen Sahiluoman palautusehdotuksen yksimielisesti.

Varajäsen Ekholm palasi kokoukseen tämän asian käsittelyn aikana klo 12.11.

Päätös

Aluehallitus päätti yksimielisesti palauttaa asian valmisteluun.

Selostus

Suunnittelukehyksen laadinnan tausta

Hyvinvointialuelain 115 §:n mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Siten taloussuunnitelman 2024-2026 tulee olla tasapainossa 2026 vuoden loppuun mennessä.

Hallintosäännön 147 §:n mukaan aluehallitus hyväksyy suunnittelukehykset talousarvion ja taloussuunnitelman laatimista varten.

Suunnittelukehyksen tehtävänä on linjata taloudelliset reunaehdot hyvinvointialueen taloussuunnitelman laadinnalle. Suunnittelukehyksellä varmistetaan, että hyvinvointialueen talouden tavoitteet ja hyvinvointialuelain mukaiset talouden tasapainovaatimukset tulevat täytetyksi. Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys valmistellaan aluehallituksen antaman suunnittelukehyksen perusteella.

Taloudelliset lähtökohdat taloussuunnitelman 2024-2026 suunnittelukehykselle

Hyvinvointialueen vuoden 2023 talousarvio on laadittu 71 milj. euroa alijäämäisenä. Hyvinvointialuelain 115 §:n mukaisesti taseeseen kertyvä alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta, eli vuoden 2026 loppuun mennessä.

Alijäämän syntyyn on vaikuttanut erityisesti se, että hyvinvointialueen laskennallinen rahoitusmalli ei huomioi täysimääräisesti kunnilta hyvinvointialueelle siirtyneitä reaalikustannuksia. Hyvinvointialueen oman taloussuunnittelun perusteella rahoitusmalliin sisältyvät laskennalliset jälkikäteen tehtävät korjaukset parantavat tilannetta mutta eivät riittävästi. Tämän perusteella vuoden 2023 alijäämän kattaminen tulee edellyttämään hyvinvointialueen talouden tasapainottamista, jotta rahoituksen ja palvelutuotannon reaalikustannusten välinen tasoero saadaan katettua.

Alijäämän kattaminen vuosina 2023-2026 edellyttää hyvinvointialueelta merkittävää menojen kasvun hidastamista. Hyvinvointialueen talousennusteen perusteella menojen enimmäiskasvun tulee asettua noin 2,5–3,8 prosenttia vuodessa, kun palvelutarpeen kasvuun ja kustannustason nousuun pohjautuva luonnollinen menojen kasvupaine (nk. perusura) on 5–6 prosenttia vuodessa. Tästä kustannustasonmuutoksen vaikutus on noin 4 prosenttiyksikköä.

HUS:n kehysosuuden kasvuksi on huomioitu HUS:n kanssa käytyjen neuvotteluiden perusteella 6,6 prosenttia, joka ylittää merkittävästi hyvinvointialueen oman tuotannon menojen kasvurajoitteen. Koska HUS:n menojen kasvu näyttäytyy hyvinvointialueen oman taloussuunnitelman mukaista menorajoitetta korkeampana, johtaa tämä vuonna 2024 25 milj. euroa alijäämän syntymiseen. Alijäämään syntymistä ei pystytä ehkäisemään hyvinvointialueen oman tuotannon lisäsopeutusten kautta sillä sopeutukset tässä laajuudessa vaarantaisivat rahoituslain 11 §:n mainittujen perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveystalouden tai perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen. Edellisen perusteella HUS:n menojen kasvua täytyy tilapäisesti rahoittaa joko rahoituslain 11 §:n mukaisella lisärahoituksella, tai kirjaamalla ennakoidun alijäämään hyvinvointialueen taseeseen, jolloin arviointimenettelyn kriteeristö joiltakin osin täyttyy, tai sopimalla syksyn aikana HUS:n ja muiden HUS:n omistajien kanssa lisäsopeutusten sisällyttämisestä HUS:n vuoden 2024 talousarvioon HUS:n raamista poikkeavalla tavalla. Arviointimenettelyn kriteeristö täytyminen voisi johtaa valtion arviointimenettelyn käynnistymiseen, jossa arvioitaisiin hyvinvointialueen kykyä selviytyä sille laissa säädettyistä palvelutehtävistä.

Talouden tasapainottaminen hyvinvointialueen oman tuotannon osalta

Talouden saattaminen tasapainoiseksi hallitusti edellyttää toimenpiteiden asettamista siten, että alijäämät tulevat katetuksi vuoden 2026 loppuun mennessä. Riittävien taloudellisten vaikutusten aikaansaaminen edellyttää, että toimenpiteitä pyritään ajoittamaan mahdollisimman aikaiseen vaiheeseen, jotta niiden taloutta elvyttävä vaikutus ehtii kumuloitumaan riittävällä tavalla suunnitelmakauden loppuun mennessä.

Hyvinvointialueen omasta tasapainotusstrategiasta poiketen vuonna 2024 ei saavutettaisi ylijäämäistä tulosta HUS:n raamista johtuen. HUS:n raamin perusteella alijäämää on syntymässä 24 milj. euroa, jonka kattaminen tulee suunnitella edellä mainitulla tavalla.

Hyvinvointialueen oman tuotannon toimintakatteen kasvu HUS:n synnyttämä alijäämä huomioiden on esitetty alla. Tämän perustella hyvinvointialueen omassa tuotannossa toimintakatteen vuotuisen kasvun tulee rajoittua 2,5-3,8 prosenttiin. Siten perusuraan nähden taloutta tulee

sopeuttaa vuonna 2024 42 milj. euroa, vuonna 2025 20 milj. euroa ja vuonna 2026 17 milj. euroa.

Vuosi	Toimintakatteen kasvu%	Toimintakate (1 000 €)
2024	2,50 %	-1 777 561
2025	3,46 %	-1 839 114
2026	3,82 %	-1 909 445

Sopeutustarpeen ollessa merkittävä esitetään sopeutusten tekemistä vaiheistetusti siten, että tänä vuonna toteutetaan tuotannon järjestyksiä kevyempinä ensivaiheen toimenpiteinä. Toisessa vaiheessa strategisen tason tasapainotuksia käsitellään palvelustrategian vahvistamisen yhteydessä. Kolmannessa vaiheessa tasapainotuksia voidaan täsmentää vuosittaisissa talousarviovalmisteluissa, jos esimerkiksi rationalisoinnit tai palvelustrategian tuotantolinjaukset eivät sisällöllisesti riitä kattamaan koko sopeutustarvetta.

Ensimmäisen vaiheen rationalisoinnit

Talouden tasapainottamistarpeen kohtuullistamiseksi on tärkeää, että kustannuskasvua rajoittavia toimenpiteitä saadaan käyttöön mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Näin varmistetaan toimenpiteiden vaikuttavuus mahdollisimman pitkällä ajalla, ja siten kohtuullistetaan tarvittavien tasapainotustoimenpiteiden kokonaismäärää.

Palveluiden siirryttyä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle 1.1.2023 on jo nopeasti löydetty ei-strategisia toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi. Näitä toimenpiteitä ovat esimerkiksi yleiset toiminnan järjestykset ja harmonisoinnit, sekä mittakaavaetujen hyödyntäminen. Lisäksi on tunnistettu useita tarkempaa selvitystä vaativia toimenpiteitä, joilla on merkittävää potentiaalia esimerkiksi monituottajamalliin pohjautuvien ratkaisujen myötä.

Liitteenä on esitetty selvitys hyvinvointialueen toiminnan käynnistysvaiheen tehostamistoimista sekä talouden tasapainotusohjelman laatimista tukevista jatkoselvityskohteista.

Liitteet

- 1 Luonnos talouden sopeuttamistarpeesta ja palvelustrategiatyöstä

Oheismateriaali

Tiedoksi

Päätöshistoria